

Eduskunnan Valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

VALTION TALOUSARVIOESITYKSEN 2015 (HE 131/2014 vp) VAIKUTUKSET LUKIO-KOULUTUKSEEN

Totean lausuntona Opetushallituksen puolesta hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2015 lukiokoulutuksen osalta seuraavan.

Valtion vuoden 2015 talousarvioesityksen momentti 29.10.30 (Valtionosuus- ja avustus yleis-sivistävään koulutukseen) pienenee yhteensä 102 967 000 euroa. Lukiokoulutuksen osalta valtionosuuksiin kohdistuu vähennystä yhteensä 102 791 000 euroa ja lisäystä 4 727 000 euroa.

Vähennyksestä 80 773 000 euroa johtuu kuntien rahoitusosuuden kasvusta, kun ammattikorkeakoulut siirretään kokonaan valtion rahoitettavaksi. Ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistuksesta johtuva valtion menojen kasvua vastaava osuus lisää kuntien lakisääteistä rahoitusosuutta toisen asteen ja peruspalveluiden rahoituksessa. Kuntien rahoitusosuuden kasvu muuttaa valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa. Uudistuksen jälkeen tosiasiallinen valtion rahoitusosuus lukiokoulutuksen rahoituksesta on jatkossa noin 31 %, kun tällä hetkellä se on noin 42 %.

Hallituksen aikaisempien kehyspäätösten mukaisesti lukiokoulutuksen rahoitukseen kohdennetaan vuoden 2015 valtion talousarvioesityksessä 22 000 000 euron suuruisen valtionosuiden leikkaus. Määrä muodostuu talousarvioesityksen momenteille todetuista 15 000 000 ja 7 000 000 euron leikkauksista, jotka perustuvat eri ajankohtien kehyspäätöksiin. Lukiokoulutuksen yksikköhintaan tehdään myös kustannustason muutosta vastaava indeksikorotus. Kokonaisuudessaan lukiokoulutuksen rahoituksen perusteena oleva yksikköhinta pienenee vuodesta 2014 vuoteen 2015 noin 7,73 %.

Talousarvioesityksessä on arvioitu valtion toimenpiteiden vaikutuksia kuntien ja kuntayhtymien talouteen. Arvion mukaan nettovaikutus kuntien ja kuntayhtymien lukiokoulutuksen osalta on 28 000 000 euroa. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen maahanmuuttajille ja vieraskielisille arvioitu nettovaikutus on -1 000 000 euroa.

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman ja kevään 2014 kehyspäätöksen mukaisesti muiden kuin evankelis-luterilaisen uskonnonopetuksen opetusryhmän minimikoko kasvaa kolmesta kymmeneen. Sen perusteella saatava säästö lukiokoulutuksen valtion rahoitusosuuteen on 18 000 euroa. Järjestäjäverkon muutokset kasvattavat koulutuksen järjestäjien kokoa, jolloin minimikoko täyttyy helpommin ja muiden kuin evankelis-luterilaisten uskonnonopetuksen opetusryhmiä järjestetään enemmän.

Lukiokoulutukseen kohdistettava yksikköhintojen leikkaus alentaa valtion oppilaitosten järjestämän lukiokoulutuksen rahoitusta 127 000 euroa, koska yksikköhintojen tulee olla samansuuruisia kaikkien lukioiden kohdalla. Tämä on kuvattu momentin 29.10.30 muutoksis-

sa. Vastaava siirto näkyy myös momentilla 29.10.01, jotta leikkauksen kokonaismäärä 22 000 000 euroa toteutuu.

Maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen kohdennetaan lisäystä 1 100 000 euroa. Tämä tukee tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä, sillä maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osuudet kasvavat kaikilla koulutusasteilla. Koulutus on käynnistynyt 1.8.2014.

Lukiokoulutuksen säästöt vaikuttavat koulutuksen järjestämiseen. Koulutuksen järjestäjät joutuvat uudelleen arvioimaan mahdollisuutensa lukiokoulutuksen tarjoamiseen alueella sekä toimipisteiden määrän. Muutokset lukioverkossa vaikuttavat nuorten koulutustakuun toteutumiseen, sillä lähilukio on ollut monelle nuorelle varteenotettava vaihtoehto kauempana sijaitsevan toiseen asteen ammatillisen koulutuksen ja asuntolassa asumisen sijaan. Myös koulumatkatuen kulut kasvavat. Lukiokoulutusta järjestetään monella paikkakunnalla perusopetuksen yläkoulun yhteydessä. Tällöin päätoimisen aineenopettajan opetusvelvollisuus koostuu sekä lukion että yläkoulun oppitunneista. Lukioverkon muutokset voivat vaikuttaa kelpoisten aineenopettajien määrään yläkouluissa ja siten yläkoulujen opetuksen järjestämiseen ja sen laatuun.

Lukiokoulutuksen säästöt vaikuttavat opetukseen, sillä lukiokoulutuksen kulut muodostuvat pääosin henkilöstökuluista. Ryhmäkoko erityisesti pakollisilla kursseilla kasvaa. Osa valtakunnallisista syventävistä kursseista toteutetaan pienten ryhmien sijaan lukioiden välisenä yhteistyönä tai itsenäisesti suorittaen. B2- ja B3-kielten opetusta voidaan järjestää monipuolisesti lähiopetuksena lähinnä suurissa lukioissa. Koulukohtaisia syventäviä tai soveltavia kursseja tarjotaan opiskelijoille aiempaa vähemmän ja kurssin järjestämiseen edellytetty opiskelijamäärä kasvaa. Alueelliset erot lukiokoulutuksen järjestämisessä voivat kasvaa.

Valmistelussa on sekä lukiokoulutuksen järjestäjäverkon rakenteellinen uudistaminen että rahoitusjärjestelmän uudistaminen siten, että rahoitus perustuu ensisijaisesti suorituksiin ja tuloksiin, ei opiskeluaikaan. Myös valtionosuusrahoituksen lakkauttamista lukiokoulutuksen aineopintoihin ylioppilastutkintoon suorittaneilta valmistellaan. Samoin valmistellaan rajattavaksi lukion opiskelijasta koulutuksen järjestäjälle myönnettävä valtionosuusrahoitus enintään kolmeen vuoteen. Lukiokoulutuksen erityisen tehtävän toteuttamiseen suunnattuun valtion lisärahoitukseen ei kohdistu säästöjä tässä talousarviossa. Uudistukset tulevat vaikuttamaan lukiokoulutuksen järjestämiseen huomattavasti. Valmistelu edellyttää huolellista harkintaa eri toteuttamisvaihtoehtojen välillä ja vaikutusten arviointia. Uudistuksiin varautuminen edellyttää koulutuksen järjestäjiltä myös toiminnan suunnittelua tuleville vuosille.

Lukiokoulutuksen kehittäminen tulevissa uudistuksissa sisältyy pienentyneeseen yksikköhintaan. Lukiot valmistautuvat parhaillaan tieto- ja viestintäteknikan asteittaiseen käyttöönottoon ylioppilastutkinnon suorittamisessa. Lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskevan valtioneuvoston asetuksen sekä lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamista odotetaan. Pedagogiikan ja toimintakulttuurin kehittäminen ovat keskeisiä lukiokoulutuksen tulevaisuuden kannalta.